

ЗАСОБИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ПЕДАГОГА

Професійна рефлексія як співвіднесення себе, можливостей свого «Я» з тим, чого вимагає обрана професія, є важливим елементом в професійному зростанні педагога. Однією з необхідних умов розвитку професійної рефлексії педагога є використання різних методичних заходів: засідання предметно-циклових комісій, самоаналіз проведеного заняття, аналіз відкритого заняття, семінари, тренінги, дебати, атестація.

У тлумачному словнику термін "засідання" розглядається як зібрання певного кола людей – членів якого-небудь органу, представників якоїсь організації і т. ін. – для обговорення і вирішення чогось¹. Члени предметно-циклової комісії під час засідання мають можливість обмінюватися досвідом вивчення різних тем, обговорювати їх складність, труднощі у викладанні, сприйнятті й засвоєнні студентами, результативність своєї роботи, тобто проводити рефлексію власного досвіду. Крім того, кожен з викладачів працює над методичною проблемою, при виборі якої враховує умови та обставини своєї пошукової діяльності, переваги й недоліки власної системи викладання предмету, поділивши роботу над методичною проблемою на такі етапи: вивчення джерел з певної проблеми, розробка заходів, аналіз та узагальнення отриманих результатів. Унаслідок роботи над методичною проблемою викладач систематизує власний досвід, отримує певні результати своєї діяльності, які повинні покращити результативність роботи. Отже, засідання предметно-циклової комісії як об'єднання викладачів, які проводять виховну, навчальну та методичну роботу з однієї або кількох споріднених навчальних дисциплін, дає можливість проводити рефлексію власної роботи.

Готуючись до заняття, викладач ставить мету, якої він повинен досягти

1. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980. — Т. 3. — С. 308.

в його результаті, при цьому враховує навчальне та виховне значення матеріалу та результати попереднього заняття, вибирає форму викладення матеріалу й методи проведення заняття, продумує план, підбирає посібники тощо. Після проведення заняття важливим етапом є самоаналіз його проведення, який дає можливість визначити найбільш вдалі й невдалі моменти заняття та дати оцінку своїй викладацькій та управлінській діяльності, що дає можливість зробити висновки для подальшої педагогічної роботи з метою професійного розвитку.

У роботі коледжів одним із загальноприйнятих методичних заходів з демонстрації, поширення й упровадження кращого педагогічного досвіду є відкрите заняття. З одного боку воно виступає як форма методичного навчання, при чому досить активного, з іншого – як форма педагогічного контролю. Аналіз відкритого заняття включає в себе загальну характеристику мети заняття, аналіз його змісту, методів і прийомів навчання на занятті, поєднання форм роботи, діяльності викладача й студентів. Отже, аналіз відкритого заняття дає змогу побачити його результативність – ступінь близькості досягнутого результату до запланованого. За результатом проведеного аналізу викладач має можливість отримати оцінку своєї роботи та побачити свою діяльність зі сторони.

Атестація педагогічних працівників – це система заходів, спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за якою визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання¹. В ході атестації здійснюється комплексна оцінка рівня педагогічної майстерності та результатів педагогічної діяльності викладача, що спонукає викладача до аналізу своєї професійної діяльності та, як наслідок, сприяє підвищенню рівня професійної майстерності педагога.

2. Про затвердження типового положення про атестацію педагогічних працівників [Електронний ресурс]: наказ М-ва освіти і науки України від 06.10.2010 р. №930 // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Текст. дані. – Київ, 2010. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1255-10/page> - Назва з екрана.

Розглянуті методичні заходи (засідання предметно-циклових комісій, самоаналіз проведеного заняття, аналіз відкритого заняття, атестація) сприяють розвитку професійної рефлексії викладача. Проте, висновки Н. Сас¹, А.Светлорусової², інших дослідників, результати спостережень та ретроспективного аналізу власного досвіду автора, переконують у необхідності розвитку специфічних рефлексивних навичок викладача й розробки відповідного методичного інструментарію їх формування та розвитку.

1. Сас Н. Н. Профессиональная рефлексия как критерий результативности профессиональной подготовки к инновационному управлению в условиях магистратуры «Специфические категории. Управление учебными заведениями» / Н.Н.Сас // Статьи и доклады участников международной научно-практической конференции «Инновационное развитие – от Й. Шумпетера до наших дней: экономика и образование» г. Калуга, 1-2 октября 2015г.– М.: Издательство «Научный консультант», 2015.– С.352–354.

2. Светлорусова А. В. Професійна підготовка магістрів управління навчальним закладом на засадах рефлексивного підходу : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / А. В. Светлорусова ; Ін-т пед. освіти і освіти доросл. АПН України. – К., 2009. – 22 с.